

Nefndasvið Alþingis
Umhverfis- og samgöngunefnd
b/t. nefndarritara
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 5. nóvember 2020

Efni: Frumvarp til laga um leigubifreiðaakstur (10. mál)

Viðskiptaráð þakkar fyrir tækifærið til að veita málinu umsögn. Ráðið fjallaði um málið á fyrri stigum, hvort tveggja í samráðsgátt og þegar málið kom til umfjöllunar Alþingis síðastliðið vor.¹ Til upprifjunar lagði Viðskiptaráð sérstaka áherslu á eftirfarandi:

- Að taka þyrfti allan vafa af skilyrði um að gjald fyrir leigubílaþjónustu væri fyrir fram ákveðið heildargjald svo unnt væri að þjóna því markmiði laganna að opna leigubílamarkað á Íslandi fyrir starfsemi farveitna.
- Að gæta þyrfti jafnræðis við veitingu atvinnuleyfis og tryggja að umsækjendum með annað móðurmál en íslensku væri kleift að sitja námskeið og þreyta próf.
- Að ef opna ætti leigubílamarkað á Íslandi væri mikilvægt að stíga skrefið til fulls. Aðgangshindranir væru enn til staðar í formi íþyngjandi sérskilyrða.

Frumvarpið er nú lagt fram í nær óbreyttri mynd með stöku orðalagsbreytingum í samræmi við ábendingar í samráðsferli umhverfis- og samgöngunefndar í vor. Umsögn og athugasemdir Viðskiptaráðs frá því í vor standa í öllum meginatriðum, en ekki verður séð að tillit hafi verið tekið til þeirra. Hér er tæpt á helstu atriðum úr fyrri umsögnum Viðskiptaráðs, en ítarlegri umfjöllun er þar að finna.

Löngu tímabærar breytingar

Sem fyrr fagnar Viðskiptaráð þeirri mikilvægu breytingu að hámarksfjöldi þeirra sem hafa leyfi til að keyra leigubíl á Íslandi skuli afnuminn. Slíkar fjöldatakmörkanir eru óréttlætanleg skerðing á samkeppni og verða til þess að ábati færist frá neytendum og til þeirra sem þjónustuna bjóða, auk þess sem þær bjaga efnahagslega hvata með tilheyrandi samfélagslegu tapi. Eftirlitsstofnun EFTA (ESA) komst að þeirri niðurstöðu í álitinu að lagaumhverfi leigubílamarkaðar í Noregi bryti gegn EES-samningnum, en sú löggjöf er sambærileg þeirri íslensku. Líkt og fram kom í greinargerð með frumvarpinu hóf ESA frumkvæðisathugun á íslenska leigubílamarkaðnum og ráða má af samskiptum ráðuneytisins við ESA að stofnunin hafi litið svo á að hið sama ætti við um lagaumhverfið á Íslandi og í Noregi. Óhætt er því

¹ Sjá umsögn Viðskiptaráðs frá 10. janúar 2020: https://www.vi.is/files/%C3%BAtg%C3%A1fa/umsagnir/2018-/2020_02_01%20leigubifreidaakstur.pdf og umsögn Viðskiptaráðs frá 12. ágúst 2019: https://www.vi.is/files/%C3%BAtg%C3%A1fa/umsagnir/2018-/2019_08_12%20frumvarp-til-laga-um-leigubifreidar-seinna-samr%C3%A1d.pdf.

að fullyrða að breyting á lagaumhverfi leigubíla á Íslandi er nauðsynleg, auk þess sem að hún er löngu tímabær.

Fyrirframumsamið heildargjald

Viðskiptaráð ítrekar ábendingu um að skýra þurfi betur hvað felist í „fyrirframákveðnu heildargjaldi“ í skilningi 9. gr. frumvarpsins. Með afnámi fjöldatakmörkana er samkeppni á leigubílamarkaði rýmkuð og lagaumhverfið fært til samræmis við skuldbindingar Íslands samkvæmt EES-samningnum. Í greinargerð með frumvarpinu kemur fram að vonast sé til þess að nú skapist skilyrði til að veita fjölbreyttari þjónustu með leigubifreiðum, þ.á.m. þjónustu á borð við þá sem veitt er af farveitum erlendis. Frumvarpið er því fagnaðarefni fyrir neytendur sem taka aukinni samkeppni fagnandi.

Frá því frumvarpið var lagt fram í vor er enn í því að finna atriði sem skapa vafa um hvort farveitur á borð við Uber og Lyft, eða sambærilegar íslenskar farveitur, spretti þær upp, geti veitt þjónustu sína hér á landi. Viðskiptaráð ítrekar þá ábendingu að taka þurfi af allan vafa um þessi atriði, í samræmi við það sjónarmið í greinargerð að vonir standi til þess að hér á landi skapist skilyrði til að veita fjölbreyttari þjónustu með leigubifreiðum. Hvað nánari umfjöllun um einstök atriði varðar, vísast til fyrri umsagna Viðskiptaráðs um málið.

Skilyrði atvinnuleyfis

Í fyrri umsögn Viðskiptaráðs voru athugasemdir gerðar við þau skilyrði sem uppfylla þarf samkvæmt frumvarpinu til að öðlast atvinnuleyfi til að stunda leigubifreiðaaakstur. Sú krafa er gerð í 1. tl. 5. gr. að viðkomandi einstaklingur sitji tilskilin námskeið og standist próf. Með öryggi neytenda í huga standa viss rök til þess að ákveðin grunnskilyrði séu fyrir veitingu atvinnu- og rekstrarleyfa til leigubílaaksturs.

Á fyrri stigum vísaði Viðskiptaráð til upplýsinga um að fyrrnefnd námskeið auk prófa væru einungis haldin á íslensku, án þess að þáttakendur hafi haft aðgengi að túlkþjónustu. Í ljósi fjölda erlendra ríkisborgara sem hér býr telur Viðskiptaráð, sem fyrr, nauðsynlegt að einstaklingum úr þeim hópi verði annað hvort aðgengileg þjónusta túlka eða að námskeið og próf verði haldin á fleiri tungumálum en íslensku. Það er nauðsynlegt til að tryggja jafnræði umsækjenda. Þessu til viðbótar vísast til umfjöllunar í fyrri umsögn um einsleitni í hópi leigubílstjórar, en 75% þeirra eru yfir fimmtugu og aðeins 6% leyfishafa eru konur, svo eitthvað sé nefnt.

Einnig er kveðið á um heimild ráðherra til að setja í reglugerð nánari reglur um framkvæmd leyfisveitinga samkvæmt 5. gr. frumvarpsins. Sem fyrr leggur Viðskiptaráð til að heimildin verði felld brott. Þá eiga framangreindar athugasemdir einnig við um áþekk skilyrði til veitingar rekstrarleyfis skv. 6. gr.

Kvaðir á rekstrarleyfishafa

Íþyngjandi skyldur felast í 4. mgr. 8. gr. sem fólgnar eru í skyldu rekstrarleyfishafa til að halda rafræna skrá yfir upphafs- og endastöð hverrar seldrar ferðar um gervihnött (GNSS) og staðsetningu meðan á ferðinni stendur. Umrætt ákvæði er nýmæli og telur Viðskiptaráð að í því felist auknar kröfur til rekstrarleyfishafa sem samræmist ekki því markmiði laganna að opna leigubílamarkaðinn á Íslandi. Auknar kröfur af þessum toga auka líkur á samkeppnishindrunum á markaði.

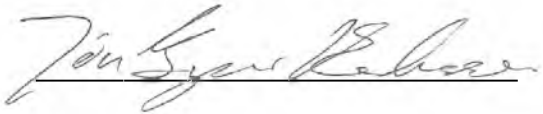
Á áþekktum nótum ítrekar Viðskiptaráð þau sjónarmið sem fram komu í fyrri umsögnum um þann vafasama heiður Íslands að búa við mest íþyngjandi regluverk í þjónustugreinum, að því er fram kemur í reglulegum rannsóknnum Efnahags- og framfarastofnunarinnar (OECD) um hversu íþyngjandi regluverk er í hinum ýmsu þjónustugreinum. Könnunin leiðir af sér vísitölu regluverks í þjónustu (e. Services Trade Restrictiveness Index) og hafnar Ísland í neðsta sæti samkvæmt henni. Í athugasemdum með

greinargerð frumvarpsins er fullyrt að ekki sé girt fyrir starfsemi farveitna hér á landi. Þó er ljóst að samkvæmt frumvarpinu þurfa þær engu að síður að fullnægja öllum skilyrðum sem leigubifreiðastöðvar þurfa að uppfylla og leigubílstjórar þurfi að lúta meira í þyngjandi skilyrðum héraðs en annars staðar þar sem slíkar farveitir starfa. Að mati Viðskiptaráðs á það að vera takmark stjórnvalda að regluverk sé eins skilvirkt og einfalt og kostur er í öllum atvinnugreinum. Miðað við fyrrnefndan samanburð OECD á regluverki hér á landi virðist ekki vanþörf á einföldun regluverks í þjónustugreinum hér á landi. Heildarendurskoðun löggjafar á borð við þá sem hér er fjallað um er kjörð tækifæri til úrbóta hvað þetta varðar.

Sem fyrr greinir vísast til fyrri umsagna um málið hvað varðar ítarlegri umfjöllun um þau atriði sem fjallað var um að framan.

Viðskiptaráð leggur til að frumvarpið verði endurskoðað með það að leiðarljósi að íþyngjandi skilyrði hindri ekki markmið laganna um að opna leigubílamarkað hér á landi. Viðskiptaráð áskilur sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum og er fúst til að skýra þessa umsögn nánar og svara spurningum, verði þess óskað.

**Virðingarfyllt
f.h. Viðskiptaráðs Íslands,**

Jón Birgir Eiríksson,
sérfræðingur á lögfræðisviði